

Journalisten vergoeden in bonussen stelt fundamentele problemen
Profiel van de Belgische beroepsjournalist anno 2013
Wereldconferentie Onderzoeksjournalistiek: verslag uit Rio
Lucas Vandlooster heeft het gehad met faits divers en vox pop
Raad voor de Journalistiek tikt *Primo* op de vingers
En VVJ-Antwerpen presenteert nieuw jaarprogramma

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

De Journalist 172 - 24 oktober 2013 - verschijnt maandelijks - v.u. Pol Deltour, Huis van de Journalist, Zennestraat 21, 1000 Brussel

UIT DE VVJ	3
ACTUEEL	
De risico's van bonusvergoedingen	4
VVJ laakt geweld tegen journalisten	5
Sanoma herschikt redacties	5
Hoogmis van de onderzoeksjournalistiek in Rio	6-7
DOSSIER	
De beroepsjournalist in 2013: een zelfportret	9-12
SERVICE	
VVJ-leden kunnen VVOJ-lid worden aan gunsttarief	2
Mediacademie: nog twee vormingsavonden voor freelancers	4
Vacature voor secretaris-generaal Raad voor de Journalistiek	5
Themadag over journalistiek op Boekenbeurs	8
VVJ-Antwerpen presenteert nieuw jaarprogramma	13
Mediacafé over journalistiek en politiek	17
VVOJ-conferentie over datajournalistiek in Zwolle	20
IN GESPREK	
Lucas Vanclooster: 'Nieuws mag best een beetje saai zijn'	14-15
RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	
Bocklant c/ <i>Primo</i> en Debels	16-17
MENS ACHTER HET NIEUWS	
Piet Verschueren (87): onblusbare getuige	18
ONDER EMBARGO	19

Voordelig VVOJ-lidmaatschap voor VVJ-leden

VVJ-leden die nu lid worden van de VVOJ (Vlaams-Nederlandse Vereniging van Onderzoeksjournalisten), kunnen dit doen voor de helft van de prijs: € 20.

Daarmee genieten ze van nagenoeg alle voordelen van het lidmaatschap in 2013, want de belangrijkste VVOJ-activiteiten vinden in het najaar plaats.

Zo kunnen ze gebruik maken van het ledentarief voor het Jaarcongres op 15-16 november in Zwolle: € 225 in plaats van € 450.

Bovendien krijgen ze een gratis *Jaarboek Onderzoeksjournalistiek 2013* en gratis toegang tot VVOJ- en Mediacafés dit najaar.

Ook toegang tot de volledige website vol handige tips en trucs voor onderzoeksjournalisten is in het lidmaatschap begrepen.

Het VVJ-lid dat VVOJ-lid blijft in 2014, zal verder van speciale acties kunnen genieten.

Stuur een mail naar secretariaat@vvoj.nl met vermelding 'VVJ-lid wordt ook VVOJ-lid'.

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Monica MORITZ
Marleen SLUYDTS
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
BELGA PICTURES
PHOTO NEWS
ZAK

REDACTIESECRETARIAAT

Huis van de Journalist
Zennestraat 21
1000 Brussel
Tel. 02/777.08.40
Fax 02/777.08.49
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Marleen Sluydts
Zie adres hierboven
info@journalist.be

RECLAMEREGIE

Cathy Pletinckx
Zie adres hierboven
info@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Claes printing
Albert Van Cotthemstraat 54
1600 Sint-Pieters-Leeuw
Tel. +32 (0)2 378 09 39
Fax +32 (0)2 378 25 59
www.claes-printing.be

Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

NIET WEINIG PROBLEMEN, EN TOCH NOGAL TEVREDEN

Er vallen toch enkele opvallende conclusies te trekken uit het onderzoek van de UGent over het profiel van de Belgische journalist, dat in dit blad wordt gepubliceerd. Om met het communautaire te beginnen: we stellen amper verschillen vast tussen Vlaamse en Franstalige journalisten wat hun werk- en loonvoorwaarden betreft. Een geruststellende boodschap misschien in de communautair woelige tijden die we beleven.

De ondervertegenwoordiging van vrouwen in het beroep is een oud zeer. Het grootste onevenwicht zit in de categorie boven de 55 jaar. Onder de 35 is het bijna kif-kif. Met andere woorden: voor de toekomst ziet het er niet slecht uit, het probleem zal er wel uitgroeien. Maar dat wil niet zeggen dat er geen inspanningen meer nodig zijn. Want vrouwen krijgen bijvoorbeeld minder gemakkelijk promotie dan mannen, ook al zijn ze doorgaans hoger opgeleid. Ze werken ook opvallend vaker deeltijds dan hun mannelijke collega's. Vrouwen krijgen de zogeheten 'zachte' onderwerpen, mannen de veeleer 'harde'. Dat moet dringend veranderen.

85 % is zeer tevreden met functie en promotiekansen. Maar één op de vijf werkt als freelancer, en die zijn minder tevreden over hun statuut dan loontrekkenden. Dat hebben we met de VVJ al vaak aangekaart, en het onderzoek bevestigt onze ongenoegen. Kijk ook naar wat we verdienen: gemiddeld 2167 euro plus allerlei extralegale voordelen, wat op het eerste gezicht niet slecht is. Maar zelfstandigen moeten het per maand met bijna 500 euro minder doen. De vergoedingen die ze tegenwoordig per prestatie krijgen, zijn dan ook ondermaats.

En dan is het er nog het aantal uren dat een journalist werkt: gemiddeld 44 per week. Met gezinsonvriendelijke uren daarbovenop, weekends en feestdagen. Ook hier is nog een en ander voor verbetering vatbaar. Want ruim de helft krijgt geen vergoeding voor overuren. De onderzoekers merken trouwens op dat het aantal mensen dat regelmatig buiten de redactie werkt, gedaald is tot minder dan de helft. Ook dat is geen gunstige ontwikkeling. Journalisten moeten niet te vaak achter een pc zitten en steeds meer deskwerk verrichten. Nieuws maak je niet aan een bureau, maar buiten op straat. De socialemediahype valt overigens ook tegen: amper 16% gebruikt ze dagelijks.

Intussen vinden bijna alle ondervraagden dat het nieuws de voorbije vijf jaar sensationeler is geworden en dat de media te veel aandacht besteden aan soft news. Dat is toch een teken aan de wand. Negen op de tien collega's pleiten voor diepgravende onderzoeksjournalistiek, een schril contrast met wat ze in de dagelijkse praktijk doen. Het is een duidelijke oproep naar meer kwaliteit en minder onzin in de media.

En toch lijken we als journalisten nogal tevreden te zijn over onze job. Dat is dan gelukkig een positieve noot om mee af te sluiten.

Marc Van de Looverbosch
Voorzitter VVJ / AVBB

(Foto Eric Vidal)

JOURNALISTEN VERGOEDEN IN BONUSSEN: PROBLEMATISCH VOOR WERKDruk EN DEONTOLOGIE

Pol Deltour

Na Mediafin wil nu ook De Persgroep het loonsysteem voor haar kranten- en magazinejournalisten drastisch omgooien. Na enkele jaren dienst komen er geen baremieke verhogingen meer, wel nog bonussen. Vragen aan de uitgever: verhoogt dat niet verder de werkdruk en de commerciële druk op journalisten?

Mediafin beet voor het personeel van *De Tijd* en *L'Echo* de spits af. Enkel in de eerste vijf dienstjaren worden nog klassieke baremagebonden loonsverhogingen toegekend, daarna verhoogt het loon nauwelijks nog en worden ter compensatie bonussen toegekend. Die zijn deels aan het bedrijfsresultaat van Mediafin gebonden, deels aan de individuele prestaties van de werknemer.

Bij De Persgroep, dat voor de helft eigenaar is van Mediafin, staat nu een gelijksoortige operatie op stapel voor de journalisten van *Het Laatste Nieuws*, *De Morgen* en de magazines, waaronder *Dag Allemaal*. Daar wil het management de lonen voortaan aftoppen op 10 jaar, en voor de magazines al op 5 jaar. Tenzij journalisten ook effectief allerlei bonussen gaan opstrijken, dreigt het nieuwe loonsysteem neer te komen op een fikse inlevering.

De mediahuizen voeren de crisis en de onzekere mediatoekomst aan voor de ommezwaai. Ze menen dat bonusvergoedingen het personeel extra kunnen motiveren en mee responsabiliseren.

Ook niet alle journalisten zelf zweren bij het klassieke baremieke loongebouw. Zo wordt vrij algemeen erkend dat loonsverhogingen in het begin van de carrière wat sneller mogen verlopen, en voor oudere collega's – die hun loopbaan soms wat afbouwen of minder financiële behoeften hebben – iets trager.

Burnouts

Maar nu zetten persgroepen wel heel zwaar in op loonafbouw

en compenserende bonussen. Alsof er voor hun personeel zoveel nood zou zijn aan extra motivering. Nu al gelden journalisten als bijzonder gedreven beroepsmensen. Niet een tekort aan motivering, maar juist de overdreven werkdruk is voor hen een probleem, zo blijkt uit allerlei (ook wetenschappelijk) onderzoek. Dreigt de omschakeling naar bonusvergoedingen die werkdruk niet nóg te vergroten, en daarmee gepaard ook het aantal burnouts dat nu al relatief groot is in de journalistieke stiel?

Een belangrijke vraag is verder waaraan de bedrijfsgebonden bonussen precies worden gekoppeld? De totale bedrijfsomzet, zoals sinds geruime tijd bij Mediafin en *Het Laatste Nieuws* het geval is? Maar daarmee worden journalisten mede afhankelijk van de reclame-omzet die het bedrijf draait. Dreigt dat bij sommigen de focus niet te vertroebelen? Zelfs een bonusstelsel dat louter is gebaseerd op oplage- of verkoopcijfers roept in dat verband al vragen op. Nu al klagen velen over de te ver doorschrijdende commercialisering van het nieuws.

Voor zover bonussen worden gekoppeld aan individuele prestaties, komt er een nog een risico bij: dat van de criteria en de controle. Omzeggens iedereen die er al mee te maken heeft, spreekt ter zake van negatieve ervaringen. De praktijk is er wel degelijk een van grote willekeur.

Dat een ceo die tegelijk grootaandeelhouder is van zijn persgroep zijn inkomen deels laat hangen van de geboekte resultaten, tot daaraan toe. Maar dat hoeft daarom niet onverkort te gelden voor al zijn personeel, dat zich nu al keihard uit de naad werkt.

Opleiding en navorming voor zelfstandige journalisten 2013 georganiseerd door Mediacademie i.s.m. VVJ

Locatie: VVJ – Zennestraat 21 – 1000 Brussel

Inschrijvingen: Via de VVJ op info@journalist.be. Deelname is kosteloos.

Doelgroep: Alle journalisten die freelancen voor een Vlaamse kranten- of magazine-uitgever zijn welkom. Om het even is of men freelance in hoofdberoep, in bijberoep of slechts occasioneel.

Meer informatie: www.mediacademie.be – info@mediacademie.be – (T) 02 558 97 64

Zowel startende als gevorderde freelancejournalisten kunnen dit najaar aanspraak maken op aangepaste (na)vorming via Mediacademie, het opleidingsproject van de Vlaamse geschreven-persuitgevers gesteund door de minister van Media. Deze opleidingscyclus voor freelancers wordt georganiseerd in samenwerking met de VVJ.

Eenpersoonszaak of vennootschap?

Donderdag 7 november 2013, 19u - 22u

Voordelen van het kleine-zelfstandigestatuu. Waarom een vennootschap? Soorten vennootschap. Fiscale en sociaalrechtelijke gevolgen. Wat en hoe kiezen?

Inleiders: Ivan Declercq, VVJ-adviseur; Kristof Willekens, jurist-fiscalist studiedienst Unizo

Stress- en timemanagement

Donderdag 14 november 2013, 19u - 22u

Hoe organiseer ik mijn werk? Naar een goede work/life-balance. Slim ontspannen en ontstressen.

Inleider: Erna Claes, dr. in de psychologie, senior trainer, adviseur Fenrir Consult

VVJ laakt geweld tegen journalisten

Voor de tweede keer in enkele weken tijd zijn journalisten het slachtoffer geworden van bedreigingen en geweldpleging. De VVJ roept iedereen op om journalisten hun werk te laten doen en vraagt de overheid om wandaden desgevallend te vervolgen.

Eind september werd een cameraploeg van TV Brussel op het Lemmensplein in Anderlecht door jongeren bedreigd en beschoten met een loodjescgeweer. Een vrouwelijke reporter werd daarbij aan de knie geraakt.

Half oktober was het dan aan een reportageploeg van TV Limburg om te worden bedreigd in de Meulenbergwijk in Houthalen. Met een nepwapen werden de journalisten op

de vlucht gejaagd.

Deze incidenten zijn niet enkel gevaarlijk en traumatiserend voor de betrokken journalisten zelf, aldus het VVJ-bestuur in een reactie. "Ze leggen bovendien een zware hypotheek op de vrije nieuwsgaring en het recht op informatie van het publiek."

De VVJ roept iedereen dan ook op om journalisten hun werk te laten doen. Aan de overheid wordt gevraagd om elke bedreiging en geweldpleging ten aanzien van journalisten ernstig te nemen en te vervolgen. "Straffeloosheid maakt het allemaal nog veel erger."

Sanoma herschikt aanbod en redacties

Rond deze tijd maakt Sanoma België bekend hoe het, crisisgedwongen, zijn mediapakket concreet herschikt en wat daarvan de gevolgen zijn voor het personeel. Bij Sanoma werken ruim 500 mensen onder wie een paar honderd journalisten - aantallen die de voorbije jaren al gestaag zijn gedaald.

Sanoma-baas Aimé Van Hecke wil voortaan volop inzetten op vier sterke titels van de groep: *Story*, *Flair*, *Libelle* en *Feeling* (+ hun Franstalige tegenhangers). Deze vier worden verder als multimediamerken uitgebouwd. Dat is nu al het geval met *Libelle TV* en *Story FM*, dat bovendien als platenmaatschappij functioneert. De andere titels blijven als 'monoprintmerken' voorlopig wel in de portefeuille zitten, maar er wordt niet echt meer in geïnvesteerd. Het is geen geheim dat Sanoma enkele van die meer nichegerichte magazines graag zou verkopen, bijvoorbeeld aan Roularta.

Tegelijk worden de magazineredacties drastisch herschikt. Per titel blijft enkel nog een kernredactie over, en daarnaast wordt er voor de hele groep met gespecialiseerde poolredacties gewerkt. Er komen van die pools voor bijvoorbeeld het culinaire aanbod en de content over bouwen, wonen en tuin. Daarnaast moeten de Nederlands- en Franstalige redacties nauwer gaan samenwerken. Door meer content te vertalen kunnen ook weer functies worden geschraapt.

Toch zegt Van Hecke te beseffen dat de toekomst van Sanoma helemaal afhangt van de kwaliteit van de inhoud die wordt geboden. Het blijft erop aankomen "sterke verhalen te brengen die mensen echt boeien", laat hij optekenen. Of dat mogelijk is met minder mensen? Van Hecke: "Efficiëntie is het doel: met minder mensen dezelfde kwaliteit brengen."

(PD)

de Raad voor de Journalistiek zoekt een ombudsman / secretaris-generaal (m/v)

De gegadigde zal verantwoordelijk zijn voor de beroepsethische, juridische, wetenschappelijke, logistieke en administratieve ondersteuning van de Raad voor de Journalistiek.

Bij klachten over journalistieke beroepsethiek zal hij/zij tevens optreden als Ombudsman tussen burger en media.

Profiel: we zoeken iemand

- met minstens 10 jaar beroepservaring in de media (bij voorkeur in de journalistiek);
- met een juridische vorming en/of ervaring;
- die communicatievaardigheden heeft, ook in de nieuwe media;
- die ondernemend is;
- en onderhandelingsvaardig.

We bieden een boeiende job met een aantrekkelijk salaris.

Kandidaturen moeten binnen zijn op 10 november e.k. ten laatste.

Interviews op 13 december 2013.

De indiensttreding is voorzien voor het voorjaar 2014.

Kandidaten schrijven met uitvoerig curriculum vitae en een motivatiebrief van max. 1 pagina naar:

Raad voor de Journalistiek v.z.w.
IPC, Residence Palace, blok C, 3de verdieping
Wetstraat 155, 1040 BRUSSEL

Meer informatie over de Raad voor de Journalistiek is te vinden op www.rvdj.be.

HOOGMIS VOOR ONDERZOEKSJOURNALISTIEK

Kristof Clerix

Op het Wereldcongres voor Onderzoeksjournalistiek in Rio de Janeiro verzamelden 1300 journalisten, studenten, wob-specialisten, hackers en vertegenwoordigers van fondsen uit negentig landen. Ze zetten samenwerkingsverbanden op en wisselden ideeën en onderzoekstechnieken uit. Zoals: laat je gsm thuis wanneer je een vertrouwelijk gesprek met een klokkenluider voert.

De Pontifical Catholic University in Rio was van 12 tot 15 oktober het kader van een internationaal netwerkevent voor onderzoeksjournalistiek. *Der Spiegel*, BBC, Al Jazeera, *The New York Times*, *The Guardian*, zowat alle media van internationaal belang tekenden present. Vanuit België namen – naast MO* – ook Alain Lallemand van *Le Soir* en Ides Debruyne van het Fonds Pascal Decroos deel. Konden uiteraard niet ontbreken op het programma: het International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ), dat met het Offshore Leaks-dossier fiscale fraude aankaarte, en Glenn Greenwald, de *Guardian*-journalist die de NSA-onthullingen van klokkenluider Edward Snowden wereldkundig maakte. ICIJ-directeur Gerald Ryle lichtte toe hoe Offshore Leaks een internationaal succes werd. Het onderzoek ging van start nadat Ryle in zijn brievenbus een anonieme enveloppe vond met daarin een harde schijf boordevol gegevens (2,5 miljoen in totaal). Van Mongolië over de Filippijnen tot Azerbeidzjan en Indonesië: in maar liefst 58 landen leidden de data over miljardenfraude tot verregaande onthullingen. En neen, de ICIJ heeft volgens Ryle sindsdien geen ernstige gerechtelijke problemen gehad.

Encryptie

Glenn Greenwald gaf toelichting bij die andere internationale scoop van het voorbije jaar – de NSA-surveillance – en liet ook zijn licht schijnen over de toekomst van de journalistiek. “Nieuwe media doen interessante dingen”, zei Greenwald – die op dat moment nog niets loste over zijn vertrek bij *The Guardian* en de samenwerking met eBay-oprichter Pierre Omidyar. “Dat de klassieke grote media aan het uitsterven zijn, hoeft niet meteen het einde van de journalistiek te betekenen. De toekomst is opwindend en stralend.”

Greenwald waarschuwde wel voor de impact van de wereldwijde surveillance op persvrijheid. “De surveillancestaat maakt journalistiek kapot. Journalisten willen hun bronnen beschermen maar in een surveillancestaat is dat onmogelijk. Daarom zeg ik: je moet als journalist écht leren hoe je je communicatie beter beschermt. Het is onverantwoord als journalisten vandaag niet vertrouwd zijn met encryptie en andere tools.”

Steve Doig van de Arizona State University legde in een bomvolle zaal uit hoe journalisten hun bronnen en zichzelf kunnen beschermen tegen spionage door de NSA & co. “Zoekmachine www.ixquick.com is een goed alternatief voor Google, omdat het je IP-adres niet bijhoudt. Veilig bellen zonder sporen na te laten kan via spoofoffcard.com of via crazycall.net, dat zelfs je stem verandert.”

Doig raadde journalisten aan hun gsm thuis te laten wanneer ze vertrouwelijke gesprekken voeren met klokkenluiders. “Zo’n toestel kan makkelijk vanop afstand als af luisterapparaat gebruikt worden. De software daarvoor is tegenwoordig voor zestig euro op internet te koop.”

Overlevingstips

Het aspect veiligheid vormde een belangrijk aandachtspunt op de achtste editie van deze tweejaarlijkse conferentie. Soms werd de toon zelfs een beetje paranoïde, zoals tijdens de workshop ‘Overlevingstips bij berichtgeving over georganiseerde misdaad’ van Drew Sullivan. De man werkt vanuit Bosnië voor het Organized Crime and Corruption Reporting Project en schrijft regelmatig over ongerepte Oost-Europese types.

Sullivan: “Wanneer je als journalist een telefoontje krijgt met de boodschap dat ze jou gaan vermoorden, dan is dat eigenlijk goed nieuws. Dan weet je tenminste dat er een mogelijke dreiging bestaat. Zeventig procent van de journalisten die daadwerkelijk omgebracht worden, hebben op voorhand nooit zo’n telefoontje gehad. Als je echter merkt dat je gevolgd wordt en dat ze jou doen en laten aan het observeren zijn, dan moet je je wél zorgen maken. Dan zijn ze jouw routine in kaart aan het brengen om na te gaan waar en wanneer ze het best toeslaan. Zo’n proces duurt doorgaans een paar weken. Dan is de boodschap: maak dat je het land uit bent.”

Caroline Neil, veiligheidsconsultant voor het International News Safety Institute, werkte in een vorig leven voor de ‘Britse overheid’ – “meer moet je daar niet over weten”, zei ze zelf. Tijdens de opleidingssessie ‘Hoe bescherm

je jezelf op straat?’ lichtte ze toe hoe je als journalist kan merken wanneer terroristen, maffiosi of geheime diensten je aan het schaduwen zijn. Op het bord noteerde ze een lijstje Hollywood-prenten. *Insider. Stakeout. Duplicity. State of play. Taken.* “Bekijk die maar, dan weet je min of meer hoe ze te werk gaan.” De echte operationele tips uit de sessie kan ik – op vraag van Neil – niet openbaar maken. “Als de andere kant weet waar we jullie in trainen, dan is alles natuurlijk zinloos.”

Dat veiligheidsadvies voor journalisten geen overbodige luxe is, bleek duidelijk uit de lezing van Kassim Mohamed uit Kenia. Deze jonge man, eerder het type verlegen buurjongen dan stoere bonk, ging vijftien dagen undercover bij een gewelddadige criminele bende die niet terugdeinsde voor moorden. Mohamed: “Ze gedroegen zich als rocksterren, met hun typische kledij. Ik heb me daar maar aan aangepast.

(Foto Kristof Clerix)

Maar toen ze echt gingen moorden, zorgde ik dat ik niet in de buurt was."

Na Mohameds publicatie moest hij vier maanden onderduiken. Hij was letterlijk een vluchteling geworden in eigen land. Maar al zijn inspanningen waren niet tevergeefs. Zijn artikel leidde tot de arrestatie van 65 bendeleden.

Papieren spoor

Al even straf was het relaas van de Deense journalist Orla Borg, winnaar van de European Press Award 2012. Zijn krant *Morgenavisen Jyllands-Posten* werd op een blauwe maandag gecontacteerd door infiltrant/informant Morten Storm, die kwam aankloppen met het verhaal van de moord op Anwar-al-Awlaki. Die Al Qaeda-leider was in 2011 in Jemen door een Amerikaanse drone om het leven gebracht. Bleek dat de Deense geheime dienst PET de CIA geholpen had om al-Awlaki te lokaliseren, en daarin had Morten Storm indirect een voorbereidende rol gespeeld. Het leverde de informant zo maar even 250.000 dollar op, cash afgeleverd in een koffertje.

Dat Storm met het verhaal naar buiten kwam, had alles te maken met zijn onvrede over de CIA. "Dat mag dan al zo zijn", aldus Borg, "toch moet je als journalist je werk grondig doen. Het komt steeds neer op de tien geboden van de onderzoeksjournalistiek. Eén: schrijf niets zonder dat je documenten in handen hebt. Twee tot en met tien: zie gebod nummer één."

Het was een terugkerend mantra op de conferentie: journalisten, zorg dat je je verhaal kan onderbouwen met een papieren spoor, dat je elk element grondig kan documenteren. "Als je voormalige ambtenaren interviewt, pols dan altijd of ze toevallig thuis nog een stapeltje documenten hebben liggen", tipte Tom Blanton, directeur van het National Security Archive van de George Washington University. Zijn organisatie heeft zo haar eigen expertise opgebouwd om documenten in te zamelen: FOIA Friday. Elke vrijdag dienen Blantons medewerkers een nieuw wob-

verzoek in, gebaseerd op de Freedom of Information Act (FOIA). De afgelopen dertig jaar heeft het National Security Archive al 53.000 keer een beroep gedaan op de FOIA.

De Chinese elite

Het congres bood ook een bloemlezing van recente boeiende onderzoeksprojecten uit alle uithoeken van de wereld. Zo lichtte Reg Chua van Reuters China toe hoe zijn team van 'anderhalf dozijn' journalisten een online gegevensbank samenstelde over China's rich and famous. Chua: "Ze bundelt de profielen van de machtigste Chinezen en geeft een inzicht in de sociale relaties van de Chinese top. Allemaal op basis van open bronnen." *Connectedchina.reuters.com* is zonder overdrijven een lichtend voorbeeld van de journalistiek van de 21ste eeuw. Snel zijn is de boodschap: momenteel is de site nog gratis toegankelijk maar dat zal veranderen.

Journalist Rob Rose van de *Sunday Times South Africa* vertelde over zijn onderzoek naar illegale prijsafspraken bij de voorbereiding van het vorige Wereldkampioenschap Voetbal. Rose: "Al het geld dat Zuid-Afrika van de FIFA had moeten krijgen, belandde uiteindelijk in de zakken van privébedrijven. De belastingbetaler was de dupe. En vandaag maakt Brazilië hetzelfde mee."

Andere collega's gaven tekst en uitleg bij hun onderzoeken naar de machtsverhoudingen binnen het Vaticaan, landconflicten in de Amazone, Duitse neonazi's, uitgetreden Al Qaeda-leden of illegale praktijken in de voedingsindustrie. Vaststelling: overal ter wereld bijten vastberaden journalisten – van alle leeftijden – zich vast in onderzoeken. Het relaas van hun ervaringen werkt bijzonder aanstekelijk.

Volgende afspraak: de VVOJ-conferentie in Zwolle op vrijdag 15 en 16 november.

Surftip: download gratis de presentaties van het Wereldcongres voor Onderzoeksjournalistiek op <http://gijc2013.org/tipsheets<file://localhost/owa/redir.aspx>>.

Orde van Vlaamse Balies (OVb) organiseert eerste persprijs

Op maandag 27 januari 2014 zal de Orde van Vlaamse Balies voor de eerste keer de **OVb-PERSPRIJS** uitreiken voor de beste Belgisch-Nederlandstalige publicatie of programma over recht in het algemeen en rechtbankverslaggeving in het bijzonder. De winnaar krijgt € 7500.

De Orde is gehecht aan de vrijheden, onder andere de persvrijheid, als tegengewicht tegen welke macht dan ook. Advocaten en journalisten hebben bepaalde idealen en streefdoelen gemeen, zoals onafhankelijkheid, de bereidheid om misbruik en schending van rechten aan te klagen, het recht op informatie en bescherming van de fundamentele vrijheden. Het recht op informatie en het vermoeden van onschuld en het respect voor een persoon moeten immers worden verzoend met de mensenrechten. De advocatuur blijft voortdurend bezorgd over de onomkeerbare gevolgen die voortijdige ongecontroleerde of onzorgvuldige publicaties kunnen hebben voor een (rechts)persoon. Ze roept daarom op om hierover in debat te gaan en op die manier mee te helpen om het juiste evenwicht te vinden.

Om dit te ondersteunen reikt de Orde van Vlaamse Balies een persprijs uit die voortaan driejaarlijks zal toegekend worden. Reglement en inschrijvingsformulier vindt u terug op www.advocaat.be > pers, communicatie > persprijs.

De kandidaten die meedingen naar de prijs moeten hun dossier indienen **tegen 1 november 2013**. Het gaat om werken die tussen 30 juni 2010 en 30 juni 2013 werden uitgebracht. Tijdens de nieuwjaarsreceptie van maandag 27 januari 2014 zal de Persprijs worden uitgereikt.

Heeft u nog bijkomende vragen, dan kunt u terecht bij mevrouw Ingrid Speels, stafmedewerker communicatie, ingrid.speels@advocaat.be (02 227 54 77).

BOEKENBEURS 2013

DE NAAKTE JOURNALIST

WOENSDAG 6 NOVEMBER

Journalisten zijn maar wat graag kritisch over een ander - maar kijken ze ook kritisch naar zichzelf? Topjournalisten uit Vlaanderen en Nederland geven zich bloot over hun werkwijze.

Een initiatief van Boek.be i.s.m. de Vereniging van Onderzoeksjournalisten

13u ★ **Klokkenluiders**

Met Karel Verhoeven (De Standaard), Vera Vrancken (HaZoDi), Hans Laroes (oud-hoofdredacteur NOS Journaal) en Jolande van der Graaf (De Telegraaf). Sjoerd de Jong (ombudsman NRC Handelsblad) modereert.

14u ★ **Journalistiek en crowdfunding**

Met Georges Timmerman (Apache), Jan-Jaap Heij (The Post Online), Eric Smit (Follow the Money) en Arnold van Bruggen (The Sochi Project). Ides Debruyne modereert (Journalismfund.eu en VVOJ).

15u ★ **De nieuwe garde**

Kristof Clerix (*Mo) en Sanne Terlingen (OneWorld, Incontxt) over doorbreken in de journalistiek. Een aanrader voor studenten en andere starters!

16u ★ **Kritisch sportief**

Met Jan Hauspie (Sportmagazine), Kees Jongkind (NOS Studio Sport), Hans Vandeweghe (sportjournalist en voorzitter van de Vlaamse wielerbond) en Hugo Logtenberg (NRC Handelsblad). Marije Randewijk (de Volkskrant) modereert.

Toegang studenten € 5,- op vertoon van studentenkaart
Journalistieke opleiding

Voor meer info www.boekenbeurs.be en in de Boekenbeursgids

BOEKENBEURS

HET GROOTSTE BOEKENEVENEMENT VAN DE LAGE LANDEN

Antwerp Expo ★ 31 oktober - 11 november

Van 10 tot 18u ★ tot 22u op 31/10 - 5/11 - 7/11

ILLUSTRATIE: BRECHT VANDERBROUCKE • YORK: WWW.WAGELAN.BE

De Belgische journalist in 2013: een zelfportret

Wie zijn journalisten, hoe is hun werk georganiseerd en hoe staan ze tegenover een aantal recente verschuivingen in het medialandschap? Deze centrale vragen waren het vertrekpunt van een enquête naar het profiel van de journalistieke beroepsgroep die eind vorig jaar werd gelanceerd. Een team van onderzoekers van het Center for Journalism Studies (UGent) en de Université libre de Bruxelles (ULB), onder leiding van professor Karin Raeymaeckers en professor François Heinderyckx, sloeg de handen in elkaar om voor het eerst een beeld te vormen van 'de Belgische journalist'. In totaal vulden 1640 journalisten de enquête in, wat overeenstemt met een respons van 33%. De Vlaamse resultaten kunnen vergeleken worden met twee voorgaande profielstudies uit 2003 en 2008. In dit artikel geven we een overzicht van de belangrijkste bevindingen.

Sara De Vuyst, Helena Flamey & Karin Raeymaeckers
Universiteit Gent

Wie is de Belgische journalist?

De enquête toont dat de gemiddelde Belgische journalist een blanke man van middelbare leeftijd is. Hieronder nemen we deze typering verder onder de loep.

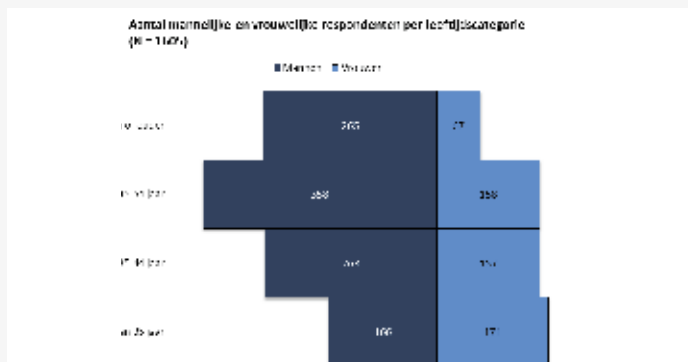
Totaal aantal journalisten	4913
Aantal respondenten	1640
Respons	33,4%
Gemiddelde leeftijd	44
Percentage vrouwen	34%
Geboren in België	94%

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de Belgische journalist is 44 jaar. Een vergelijking met de data van de Vlaamse profielstudies uit 2003 en 2008 maakt duidelijk dat de gemiddelde leeftijd van de Vlaamse beroepsjournalist de voorbije tien jaar gestegen is van 39 naar 44 jaar. In het licht van deze bevinding zal het niet verbazen dat de anciënniteit van Vlaamse beroepsjournalisten met 5 jaar gestegen is: van 12 jaar in 2003 naar 17 jaar in 2013.

Geslacht

Hoewel het percentage vrouwen in de journalistiek de laatste jaren is toegenomen, wordt het nieuws nog steeds hoofdzakelijk gebracht door mannen. Vrouwelijke journalisten vertegenwoordigen slechts een derde (34%) van de respondenten in onze enquête. We stellen vast dat de genderkloof groter wordt naarmate de leeftijd stijgt. Uit de data blijkt dat de man-vrouwverhouding in de jongste leeftijdscategorie (jonger dan 35 jaar) bijna in evenwicht is, terwijl het percentage vrouwen daalt tot een op vijf in de oudste leeftijdscategorie (55 jaar en ouder). Op basis van deze resultaten hoeft het niet te verbazen dat vrouwen gemiddeld vijf jaar jonger zijn (40 jaar) dan hun mannelijke collega's (45 jaar).

Etniciteit

Een ruime meerderheid (94%) van de respondenten is geboren in België. Daarnaast stellen we vast dat de meeste journalisten met allochtone roots geboren zijn in buurlanden waar dezelfde taal gesproken wordt: 2% van de Vlaamse journalisten is geboren in Nederland en 3% van de Franstalige respondenten is geboren in Frankrijk. De meest opgegeven geboortelanden buiten de Europese Unie zijn Congo, Turkije en de Verenigde Staten.

Functie

De meerderheid (67%) van de respondenten heeft een functie als journalist, reporter, redacteur of correspondent. Bijna een kwart (24%) van de respondenten heeft een leidinggevende functie als lid van de directie (1%),

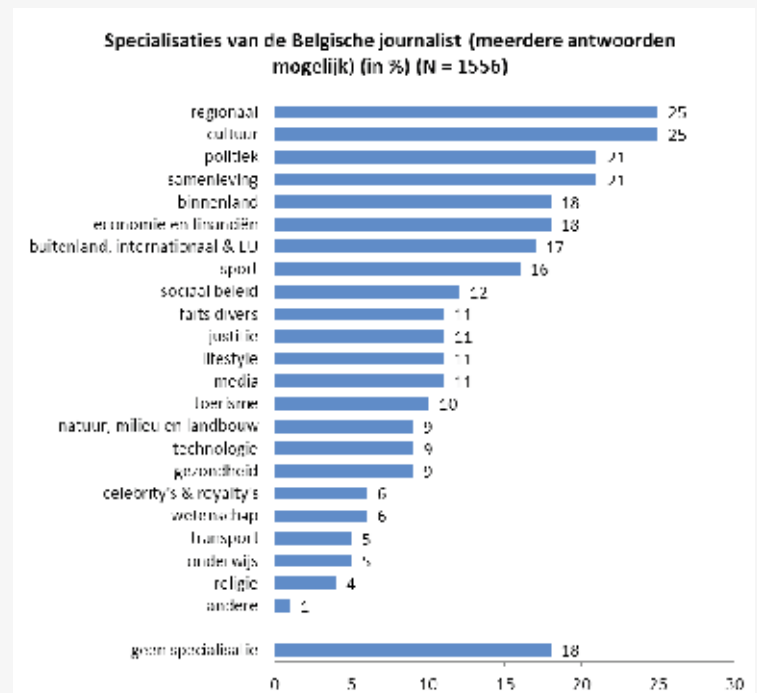
als rubriekschef, redactiechef of eindredacteur-coördinator (14%) of als (adjunct)-hoofdredacteur (9%). Acht procent van de respondenten werkt als cameraman, fotograaf, vormgever, regisseur of technicus. De meeste (85%) respondenten zijn naar eigen zeggen (zeer) tevreden met hun huidige functie. De functietevredenheid neemt wel wat af naarmate journalisten ouder worden. Het aandeel journalisten in de jongste leeftijdscategorie (89%) dat aangeeft dat ze (zeer) tevreden zijn met hun huidige functie ligt 11 procentpunten hoger dan in de oudste leeftijdscategorie (78%).

The sky is the limit?

Uit de data blijkt dat bijna twee derde (61%) van de respondenten tijdens hun carrière promotie gekregen hebben. Bij driekwart van hen gaat het om een promotie op vlak van functie (75%) of loon (79%). We stellen verrassend vast dat vrouwen iets minder vaak een promotie gekregen hebben dan hun mannelijke collega's: één op de twee (53%) vrouwelijke journalisten heeft reeds een promotie verkregen gedurende haar carrière tegenover twee op de drie (64%) mannen. Voor mannen (81%) gaat een promotie bovendien vaker gepaard met een hoger loon (tegenover 72% van de vrouwen).

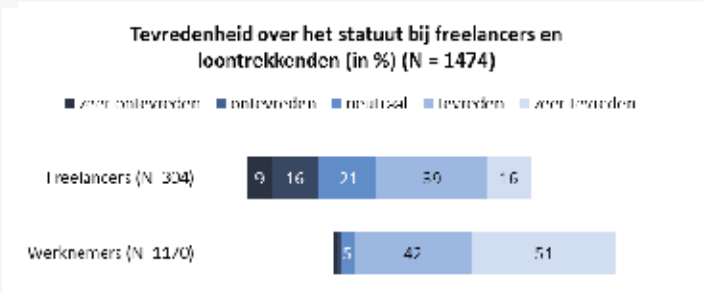
Specialist of generalist?

De meeste respondenten (82%) duiden aan dat ze gespecialiseerd zijn in ten minste één domein. Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de specialisaties van Belgische journalisten. De meest populaire domeinen zijn regionaal nieuws, cultuur, politiek, samenleving, binnenland, economie en buitenland. Een grote groep (16%) van de respondenten is gespecialiseerd in sport. Verder focust telkens meer dan één op de tien journalisten op sociaal beleid, lifestyle, media, faits divers, justitie of toerisme. De enquête toont dat vrouwelijke respondenten (78%) iets minder vaak gespecialiseerd zijn dan hun mannelijke collega's (83%) en dat ze zich vaker verdiepen in 'zachtere' nieuwstopics zoals cultuur, lifestyle, gezondheid, samenleving en onderwijs. Mannelijke respondenten nemen vaker politiek, economie en financiën voor hun rekening.

Freelancestatuut: vrijheid = blijheid?

De meeste (78%) respondenten die aangeven dat ze journalist zijn in hoofdberoep, werken in vaste loondienst, een op de vijf respondenten is aan de slag als freelancer en 2% heeft nog een ander statuut. Opvallend is dat we het freelancestatuut vooral terugvinden bij de journalisten jonger dan 35 jaar (26%) en bij de respondenten ouder dan 54 jaar (30%), tegenover 18% in de leeftijdscategorie tussen 35 en 44 jaar en 16% in de leeftijdscategorie tussen 45 en 54 jaar. Het merendeel (84%) van de journalisten geeft bovendien zelf aan dat ze (zeer) tevreden zijn met hun statuut. Onderstaande grafiek toont dat zelfstandige journalisten over het algemeen minder tevreden zijn met hun statuut dan loontrekkende journalisten: 93% van de loontrekkenden geeft aan dat ze (zeer) tevreden zijn met hun statuut, terwijl dit bij de zelfstandigen slechts 55% is.

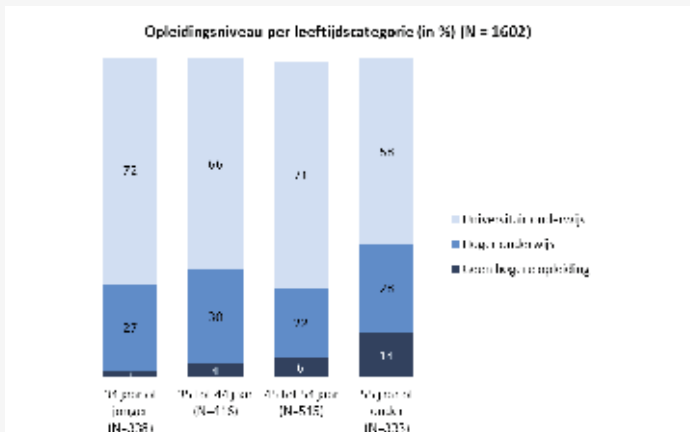

Opleiding

De enquête toont dat ruim negen op de tien (94%) Belgische journalisten hooggeschoold zijn: 67% volgde een universitaire opleiding, terwijl 27% van de respondenten een hogeschooldiploma op zak heeft. Slechts 6% van de journalisten volgde geen hogere opleiding. Bovendien stellen we vast dat het opleidingsniveau van journalisten stijgt naarmate de leeftijd afneemt. Onderstaande grafiek toont dat in de leeftijdscategorie jonger dan 35 jaar amper 2% van de respondenten niet hoger opgeleid is, terwijl dat in de leeftijdscategorie 55 jaar en ouder nog 14% is.

Een tweede opmerkelijke vaststelling is dat vrouwen (79%) vaker over een universitair diploma beschikken dan hun mannelijke collega's (61%). Dit verschil kan niet helemaal verklaard worden door het feit dat vrouwen veel talrijker aanwezig zijn in lage leeftijdscategorieën, die zoals eerder vermeld, vaker universitair opgeleid zijn. In elke leeftijdscategorie ligt het percentage vrouwen met een universitaire opleiding hoger dan het percentage mannen. Vrouwen zijn dus, ongeacht hun leeftijd, hoger opgeleid dan mannen.

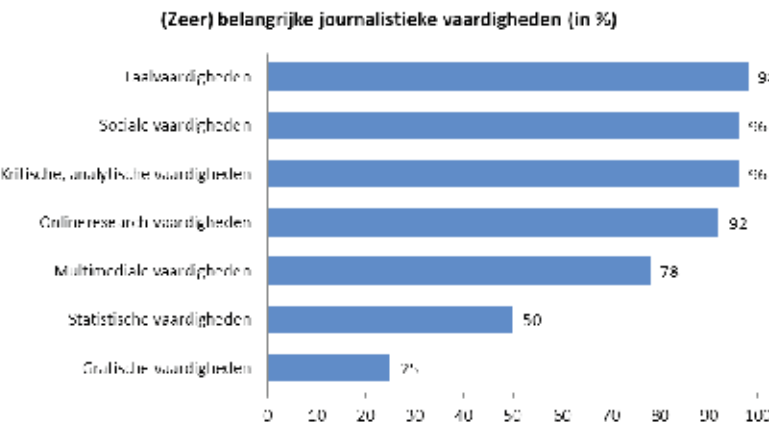
Tot slot blijkt uit de Vlaamse data in 2003, 2008 en 2013, dat een universitair diploma steeds belangrijker wordt in de journalistiek. Het percentage Vlaamse beroepsjournalisten met een universitair diploma is afgelopen decennium gestegen van 58% naar 63%.

Professionele vaardigheden

Naast de opleiding van journalisten werd er ook gepeild naar het belang dat de respondenten hechten aan verschillende journalistieke vaardigheden. Onderstaande grafiek toont dat de meeste journalisten veel belang toekennen aan taalvaardigheden (98%), sociale vaardigheden (96%), kritische vaardigheden (96%) en online research-vaardigheden (92%). Bijna de helft (44%) van de respondenten plaatst taalvaardigheden zelfs bovenaan hun lijstje. Daarnaast hechten journalisten ook belang aan een aantal meer specifieke vaardigheden zoals het kunnen omgaan met nieuwe technologieën (87%), het kunnen interpreteren van basisstatistiek (64%) en het kunnen werken voor meerdere platformen (78%). Grafische vaardigheden worden slechts door een kwart van de journalisten als (zeer) belangrijk ingeschat.

Op basis van een vergelijking van de Vlaamse resultaten van beroepsjournalisten met voorgaande profielstudies in 2003 en 2008 stellen we vast dat het belang dat journalisten hechten aan de 'traditionele' journalistieke vaardigheden zoals taalvaardigheden, sociale vaardigheden en kritische analytische vaardigheden, de laatste jaren nagenoeg constant gebleven is. Het belang dat de respondenten toekennen aan meer 'technische' vaardigheden zoals het kunnen omgaan met nieuwe technologie, het interpreteren van basisstatistiek en het kunnen werken met databanken is daarentegen aanzienlijk toegenomen.

Hoe gaan Belgische journalisten te werk?

Journalistieke taken

De meeste Belgische journalisten zijn dagelijks bezig met het schrijven en redigeren van teksten (77%), research en nieuwsgaring aan het bureau (76%) en het selecteren en uitzoeken van informatie (76%). Ook het onderhouden van contacten met informanten, collega's en het publiek (66%) en het analyseren en controleren van informatie (66%), behoren tot de dagelijkse routine. Opvallend is dat hoewel drie op de vier journalisten dagelijks andere media consulteren, slechts 7% van de respondenten deze taak als belangrijk beschouwt. Het redigeren van teksten (59%), research en nieuwsgaring aan het bureau (41%) en veldwerk, interviews en nieuwsgaring buiten de redactie worden ook beschouwd als de drie taken waar journalisten het meeste tijd aan spenderen.

Informatiekanalen

Belgische journalisten krijgen hun informatie hoofdzakelijk via telefonische contacten (53%), andere Belgische media (50%), persberichten (48%), Belgische nieuwsagentschappen (43%), buitenlandse media (36%), elektronische archieven en databestanden (35%) en internationale nieuwsagentschappen (33%). Journalisten halen hun informatie slechts in mindere mate uit persoonlijk contact met informanten en bronnen (29%), microblogs (23%), papieren documentatiemappen en archieven (23%), sociaalnetwerksites (19%), officiële documenten (14%), persconferenties (13%), video- en fotowebsites zoals Youtube en Flickr (12%) en weblogs (9%).

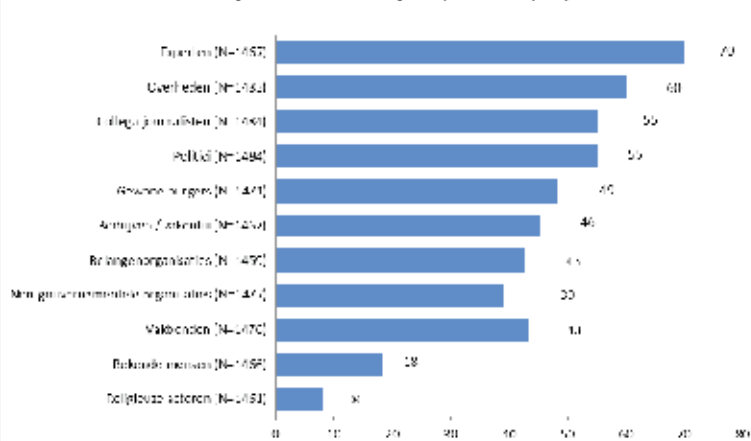

Beroepsprofiel

Bronnen

Onder de bronnen van journalisten bevinden zich voornamelijk experts (70%), overheden (60%), collega-journalisten (55%) en politici (55%). Ook gewone burgers (48%), bedrijven (45%), vakbonden (43%), belangenorganisaties (43%) en ngo's (39%) zijn interessante bronnen voor journalisten. Bekende mensen (18%) en religieuze actoren (8%) zijn dan weer minder belangrijk als informatiebron.

Belang van bronnen voor Belgische journalisten (in %)

Nine-to-...? Het werkrooster

Volgens de enquête werkt de Belgische journalist gemiddeld 44 uren per week. Mannelijke journalisten werken gemiddeld vier uur langer (45 uur per week) dan hun vrouwelijke collega's (41 uur per week). Verder stellen we vast dat freelancers (88%) een flexibeler werkrooster hebben dan hun loontrekkende collega's (55%) en dat het statuut geen rol speelt bij het aantal werkuren per week. Ruim de helft (56%) van de journalisten heeft naar eigen zeggen een werkdag die niet stopt om 18u. Bovendien zijn weekends en feestdagen niet altijd rustdagen: 82% van de respondenten werkt af en toe, regelmatig of altijd tijdens het weekend en op feestdagen, tegenover 18% zelden of nooit. Opvallend is dat ruim de helft (55%) van de journalisten geen vergoeding krijgt voor de gepresteerde overuren.

Voltijds/deeltijds

Slechts een klein percentage (14%) van de journalisten werkt deeltijds. Hier is een duidelijk genderverschil vast te stellen. Vrouwen (19%) werken opvallend vaker deeltijds dan hun mannelijke collega's (11%). Ook freelancers (19%) werken vaker deeltijds dan hun loontrekkende collega's (11%). Bovendien werken journalisten vaker deeltijds naarmate ze ouder worden.

Mediasector

De meeste Vlaamse respondenten werken in hoofdzaak voor een krant (31%) of een tijdschrift (29%). Bijna twee op de tien (19%) respondenten werken vooral voor televisie en een op de tien (11%) voor radio. Slechts 2% werkt voor een internet-only medium. Een kleine groep (5%) werkt in hoofdzaak voor een pers- of fotoagentschap. Wat opvalt is dat vrouwen sterk in de minderheid zijn bij dagbladen (25%). Enkel in de radiosector (44%), de magazinesector (36%), en de televisiesector (34%) halen vrouwen een vertegenwoordiging die hoger is dan een op de drie.

Digitale omgeving

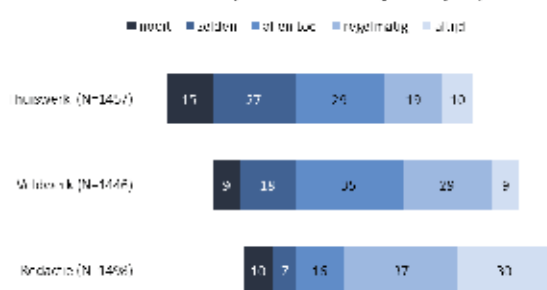
Werken in een multimediale omgeving betekent niet noodzakelijk dat journalisten frequent blogs, microblogs en sociaalnetwerksites gebruiken om informatie te verzamelen of te verspreiden. Slechts 16% van de journalisten verklaart dagelijks professioneel gebruik te maken van sociaalnetwerksites om informatie te verspreiden. Ruim de helft (56%) doet dit zelden of nooit. Microblogs zoals Twitter worden ook niet zo vaak gebruikt om informatie te verzamelen; slechts 12% van de journalisten is dagelijks actief op Twitter. Het gaat in die gevallen meestal om journalisten jonger dan 45 jaar. Negen op de tien journalisten geven daarenboven aan dat ze nooit informatie verspreiden via weblogs.

Tussen vier muren

Journalisten verrichten steeds meer deskwerk. Slechts 38% van de respondenten werkt regelmatig buiten de redactiemuren en 35% doet dat af en toe. Ook thuiswerken is goed ingeburgerd en een regelmatige praktijk voor ongeveer drie op de tien journalisten (29%). Freelancers werken veel vaker van thuis: twee derde van hen doet dit, terwijl iets minder dan de helft (47%)

van de loontrekkende journalisten nauwelijks of nooit aan telewerken doet. Als we de gegevens van Vlaamse beroepsjournalisten vergelijken met de voorgaande profielstudies uit 2003 en 2008, stellen we vast dat het percentage journalisten dat regelmatig of altijd buiten de redactie werkt, gedaald is van 62% in 2008 naar 48% in 2013. Deze data suggereren dat journalistiek steeds meer deskwerk inhoudt.

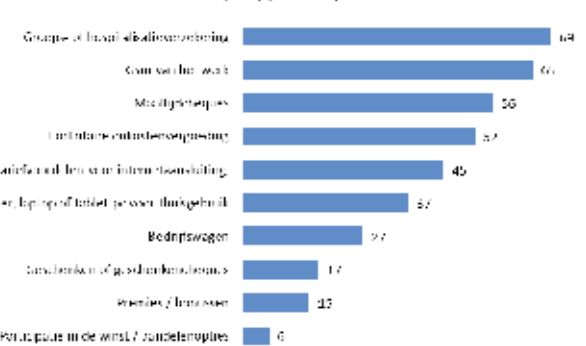
Locatie waar het journalistieke werk gebeurt (in %)

De kers op de taart

Op basis van de verklaringen van journalisten hebben we een cijfer berekend voor het maandelijkse netto-inkomen. Het gemiddelde netto maandinkomen van de Belgische journalist bedraagt volgens hun eigen inschatting 2167 euro. Opvallend is dat freelancers (1771 euro) bijna 500 euro minder verdienen dan hun loontrekkende collega's (2266 euro). Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de belangrijkste extralegale voordelen. Ook hier is er een verschil tussen freelancers en loontrekkenden: naast hun loon ontvangen bijna alle (98%) loontrekkende journalisten extralegale voordelen van hun werkgever, terwijl dat slechts zo is voor 33% van de freelancers.

De belangrijkste extralegale voordelen (meerdere antwoorden mogelijk) (in %) (N = 1535)

Opvattingen van Belgische journalisten

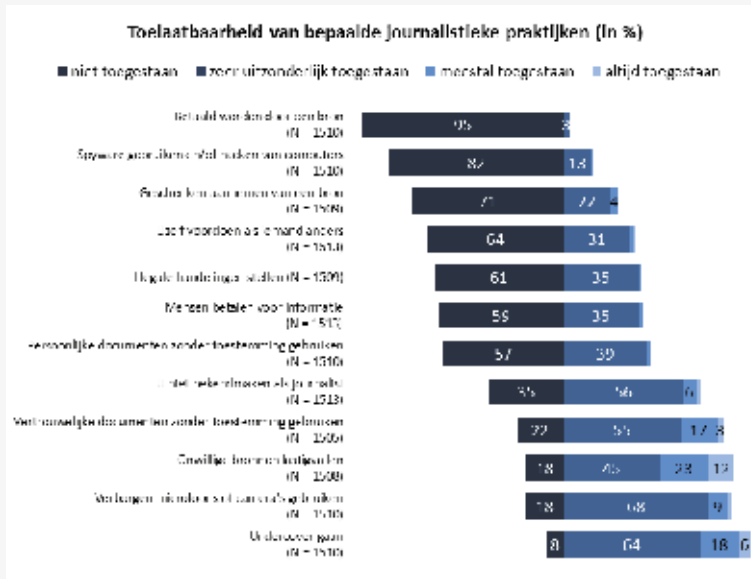
Het boekje te buiten?

Bij de zoektocht naar informatie, staan journalisten soms voor ethische dilemma's. We peilden naar de meningen van journalisten over de toelaatbaarheid van een aantal journalistieke praktijken. We stellen vast dat de meeste respondenten het eens zijn over de ontoelaatbaarheid van volgende praktijken: betaald worden door een bron (95%), het gebruiken van spyware of het hacken van computers (82%) en het aannemen van geschenken door een bron (71%). Anderzijds zien we dat een grote groep respondenten vindt dat undercoverpraktijken (68%), het gebruik van verborgen opnamemateriaal (64%) in uitzonderlijke gevallen wel toegelaten kan zijn.

Voor een aantal andere praktijken is er minder eensgezindheid. Hoewel de grote meerderheid (61%) van de respondenten oordeelt dat het onaanvaardbaar is om de wet te overtreden om zo informatie te verkrijgen, is 35% van de journalisten van mening dat dit in bepaalde gevallen wel toegelaten is.

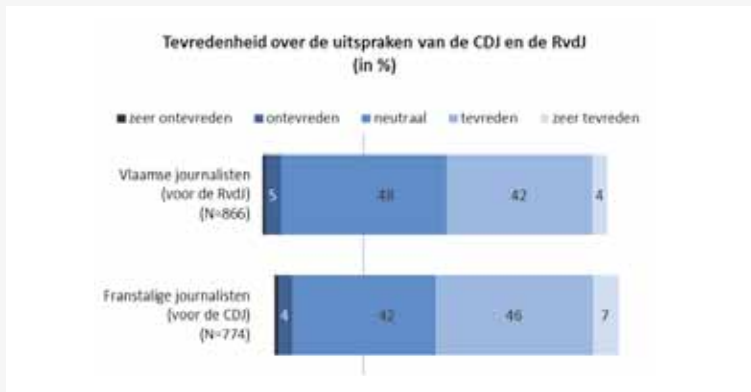
Uit de data blijkt verder dat journalisten een onderscheid maken tussen 'zich niet bekendmaken als journalist' en 'zichzelf voordoen als iemand anders'. Zichzelf niet bekend maken als journalist wordt over het algemeen minder gezien als onaanvaardbaar (35%) dan wanneer de journalist zich bewust geeft voor iemand anders (64%). Een tweede nuance vinden we voor de meningen over het gebruik van persoonlijke en vertrouwelijke documenten zonder toestemming. Meer dan de helft (57%) van de respondenten is ervan

overtuigd dat het gebruik van persoonlijke documenten niet toegelaten is, als het gaat over het gebruik van vertrouwelijke documenten is dat slechts 22%.

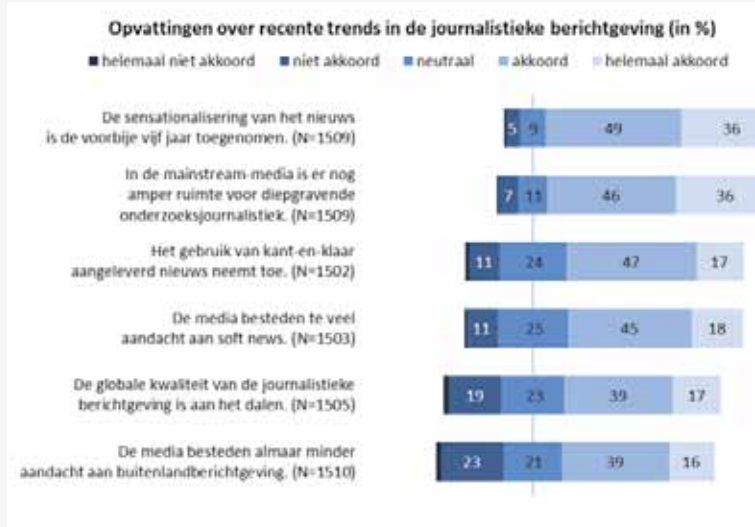
Bewakers van de deontologie

Bijna twee derde (65%) van de Franstalige respondenten hecht veel belang aan het bestaan van de Conseil de Déontologie Journalistique (CDJ). Ook de mening van de Vlaamse journalisten is zeer positief, maar in minder sterke mate. Een kwart (24%) van de Nederlandstalige respondenten vindt dat het bestaan van de Raad voor Journalistiek (Rvdj) zeer belangrijk is. Tot slot zien we dat bijna de helft (46%) van de Franstalige respondenten veeleer tevreden is over de activiteiten van de CDJ en dat 42% van hen een neutrale houding aanneemt. Wat betreft de activiteiten van de Rvdj, zien we dat 42% van de Vlaamse journalisten veeleer tevreden is en dat 48% een neutraal standpunt inneemt.

Bekommernissen over berichtgeving

De volgende grafiek schetst een interessant beeld van de bekommernissen van journalisten ten aanzien van een aantal trends in de journalistieke berichtgeving. Zo is een ontstellend grote meerderheid van de respondenten ervan overtuigd dat de sensationalisering van het nieuws de voorbije vijf jaar is toegenomen (85%). Ongeveer drie op de vijf (63%) menen daarbij dat de media te veel aandacht besteden aan soft news. Bovendien geloven ruim vier op de vijf (82%) respondenten dat er in de mainstream-media nog amper ruimte is voor diepgravende onderzoeksjournalistiek. En de teneur blijft pessimistisch, zo is 64% van de bevroegde journalisten het (helemaal) eens met de stelling dat het gebruik van kant-en-klaar aangeleverd nieuws toeneemt.

Journalistieke rollen

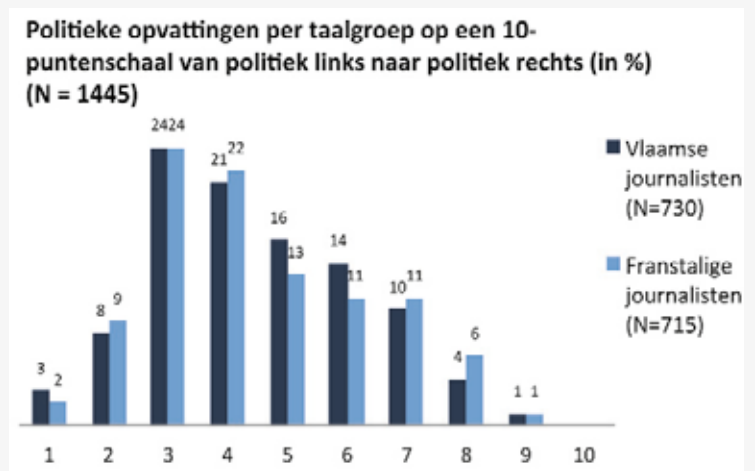
Wat de journalistieke rollen betreft, beklemtonen alle respondenten het belang van het verschaffen van betrouwbare en objectieve informatie. Die informatie moet volgens het gros van de respondenten op een begrijpelijke manier gepresenteerd worden (98%) en voorzien worden van voldoende analyse en duiding (91%). Hoewel zeven op de tien (69%) respondenten het (zeer) belangrijk vinden om een zo breed mogelijk publiek bereiken en contact te onderhouden met het publiek (51%), willen journalisten meestal geen invloed uitoefenen op de publieke opinie (26%). Ook het aanzetten tot actie en participatie (35%) en het aanbieden van een forum voor de burger (33%) zijn geen prioriteiten voor de journalist. Tot slot meent 71% van de journalisten dat het niet belangrijk is om een goede omgeving te creëren voor adverteerders; slechts 8% respondenten beschouwt dit als een belangrijke journalistieke taak.

Autonomie

Journalisten zijn over het algemeen erg tevreden over hun individuele autonomie. Zo geeft het gros van de respondenten aan dat ze in de meeste gevallen zelf kunnen beslissen welke aspecten van een verhaal ze benadrukken: minder dan de helft (44%) onder hen schat hun vrijheid groot in en een derde (34%) van de respondenten oordeelt dat ze bijna volledige autonomie krijgen. Slechts 2% van de respondenten stelt dat ze geen enkele mogelijke vorm van vrijheid hebben.

Journalist beklemt kleur

Wat betreft politieke oriëntatie zien we dat de meerderheid van de Belgische journalisten zich links van het centrum positioneert. De verhouding politiek links-centrum-rechts lag in onze enquête op 56-27-17%. De onderstaande grafiek geeft aan dat Vlaamse en Franstalige journalisten sterke gelijkenissen vertonen op gebied van hun politieke opvattingen. De politieke opvattingen van de respondenten werden gemeten aan de hand van een 10-puntenschaal, waarbij waarde 5 en 6 beschouwd werden als 'het centrum'.

VVJ-ANTWERPEN STOOMT GLOEDNIEUW PROGRAMMA KLAAR

Wouter Bruyns
Voorzitter VVJ-Antwerpen

De VVJ-afdeling Antwerpen broedt ook voor het komende jaar op een aantal leuke en boeiende activiteiten. Gesmaakte initiatieven, zoals de speeddate met woordvoerders en de journalistenquiz, krijgen zeker een vervolg. Daarnaast staan er ook enkele nieuwigheden op het programma: JAM-sessies, een fototentoonstelling van persfotografen, een familiedag in een pretpark en een voetbaltoernooi voor de sportievelingen.

In het najaar trekt het bestuur van VVJ-Antwerpen door de provincie met JAM-sessies. Wie denkt dat er op bongo's zal worden getrommeld, zit fout. "De Journalisten Auteursmaatschappij betaalt jaarlijks repografierrechten uit aan zijn leden", zegt bestuurslid Kristof Aerts. "En toch hebben veel journalisten hun weg naar de JAM nog niet gevonden. Dat merkten we tijdens de journalistencafés die we eerder dit jaar hebben georganiseerd."

De bestuursleden gaan daarom opnieuw de holt op, maar dit keer nemen ze iemand van de JAM mee om de journalisten verder te helpen. Wie meer wil weten over hoe je via de JAM een mooi financieel extraatje kunt scoren, kan op 21 november terecht in Turnhout, op 5 december in Mechelen en op 23 januari in Antwerpen. De precieze locaties worden later nog meegedeeld.

Trek ook begin februari niet naar te verre oorden, want dan wordt er opnieuw een speeddate georganiseerd voor woordvoerders en journalisten. Met aansluitend onze nieuwjaarsdrink. De ideale manier om je contactenbestand aan te vullen met nieuwe namen of om met gekende namen het glas te heffen op het nieuwe jaar. De vorige editie in het Provinciehuis was met 150 deelnemers een absolute voltref. VVJ-Antwerpen is voor deze editie nog op zoek naar een locatie, maar dat het opnieuw een succes wordt, staat buiten kijf.

Een maand later wordt de pax media even begraven en gaan journalisten intellectueel met elkaar in de clinch tijdens onze quiz. Bestuurslid en quizmaster Matthias Van den Bossche: "Dit jaar trekken we naar Turnhout. En ik hoop op minstens een even mooie opkomst als vorig jaar." Hij vertelt het er niet bij maar met zijn vragen dreef Matthias Van den Bossche al menig quizzer tot wanhoop.

Journalistenquiz editie 2013 (foto Ronny Meyers)

Staan ook nog in de steigers: een fototentoonstelling voor persfotografen eind januari; een familiedag, bijvoorbeeld in een pretpark, ergens in april; en een voetbaltoernooi in mei of juni. We denken er verder nog aan om voor een beperkt aantal journalisten een opleiding en training in de omgang met rampen te organiseren, dit in samenwerking met de brandweer en de politie.

Tot slot nog melden dat de Antwerpse VVJ-afdeling met de gsm-providers gesprekken voert over een goedkoop tarief voor journalisten. Daarover hopelijk later meer.

Het belooft dus een boeiend jaar te worden. Volg de initiatieven van VVJ Antwerpen via de website <http://www.journalist.be/vvjantwerpen>, Twitter @VVJAntwerpen en Facebook. En houd ook de volgende edities van *De Journalist* in de gaten.

Voorlopige agenda VVJ-Antwerpen

JAM-sessie	21 november	Turnhout
JAM-sessie	5 december	Mechelen
Algemene Vergadering	december	Antwerpen
JAM-sessie	23 januari	Antwerpen
Fototentoonstelling	januari	Antwerpen
Speeddate	februari	Antwerpen
Quiz	maart	Turnhout
Familiedag	april	?
Voetbaltoernooi	mei	Mechelen

Speeddate woordvoerders-journalisten anno 2013
(foto Ronny Meyers)

Lucas VANCLOOSTER (VRT radionieuws): 'JOURNALISTIEK MAG BEST EEN BEETJE SAAI ZIJN'

Monica Moritz

VRT-radiojournalist Lucas Vanclooster (58) had al een bonte en bewogen carrière achter de rug toen hij – net geen twintig jaar geleden – aan een nieuw leven bij Radio1 begon. Daar evolueerde hij van Groot-Brittannië-kenner naar cultuurpaus en pleitbezorger van keurig Nederlands.

De Journalist: Journalistiek was een late roeping voor je?

Lucas Vanclooster: "Niet echt, mijn radioleven begon ruim dertig jaar geleden al. Dat was bij alternatieve zenders zoals Radio Toestel in Gent, waar we in het putje van de winter uitzonden vanuit een kraakpand zonder ramen. Als kind was ik al zeer geïnteresseerd in wat er in de wereld gebeurde. Toen John Kennedy werd vermoord, zat ik samen met mijn moeder naar het radionieuws te luisteren. Ik was pas 8 jaar oud, maar dat moment staat in mijn geheugen gebrand. Ik hield van jongs af aan ook van aardrijkskunde en geschiedenis, en ik schreef agenda's vol met alles wat me boeide. Op mijn 18de stond mijn eerste stuk in het popblad *Juke Box*. In de jaren '70 schreef ik verder nog voor *Kick*, een braaf blaadje gespecialiseerd in kleinkunst en toneel. Ik interviewde in die tijd allerlei bekende figuren, zoals 'vuile' Mong Rosseel, Johan Verminnen en toneeldramaturge Marjan van Kerckhove. Heel leerzaam was dat."

Toch koos je voor een opleiding regentat om leraar te worden.

"Ik kom uit Roeselare, en daar werd je vroeger niet gestimuleerd om aan de universiteit te gaan studeren. Ofwel werd je daar zelfstandige, ofwel ambtenaar. Mijn grootvader was een landarbeider die vaak werkloos was. Mijn vader wilde onder geen beding in zijn voetsporen treden en ging op zijn 16de examens afleggen 'bij de staat'. Als ambtenaar is hij zich vervolgens zijn hele leven blijven *omhoogwerken*. Ook voor zijn kinderen zag hij dat als de ideale carrière. Ik koos uiteindelijk voor regentat Nederlands-Engels-geschiedenis omdat het me wel iets leek om jongeren in te wijden in de literatuur. En ook nadien heb ik gedaan wat mijn vader zo idealiseerde: ik werd ambtenaar bij de VRT!"

Het duurde wel even voor je in de professionele journalistiek bent gestapt.

"Ik heb lang les gegeven, en dan ben ik ook nog drie jaar de chauffeur van Gerard Mortier geweest. In 1984 had ik in Brussel een toespraak van hem bijgewoond waarin hij het belang van cultuur perfect verwoordde. Ik haalde Mortier naar Brugge om het daar ook eens uit te leggen. Tijdens een etentje nadien vroeg hij me plots of ik zijn zieke chauffeur niet wilde vervangen. Zo heb ik drie jaar aan een absoluut minimumloon gewerkt, maar ik zag wel alle grote opera's, ook die van Parijs en Wenen. Een fantastische periode was dat waar ik absoluut geen spijt van heb. Daarna heb nog les gegeven in het kunstonderwijs, tot ik in juni '94 bij de radio kon beginnen."

Toen je in '91 slaagde voor het journalistenexamen van de BRT, ben je meteen voor de radio gaan freelancen. Nooit zin gehad in televisiejournalistiek?

"Nee, dat was nooit mijn medium. Ik was al 10 jaar toen mijn ouders een televisie kochten. En eens in huis, werd het toestel compleet beheerst door mijn vader. Televisie was op die manier voor mij altijd een beetje onbereikbaar. Ik vond het ook geweldig om ostentatief boeken te lezen terwijl de anderen voor de buis zaten. Tot mijn 18de luisterde ik enkel naar radionieuws. Pas daarna ben ik ook het televisienieuws beginnen volgen. Maar meer dan dat hoefde ik niet te zien. Toen ik als journalist begon, had ik niet eens zelf een televisie en het heeft ook lang geduurd voor ik er een kocht. Deze hier (wijst naar een *toestel met beeldbuis*) is bijna twintig jaar oud. Mijn vrouw en ik overwegen trouwens om het een tijdje zonder te doen als die kapot is."

Bij Radio 1 evolueerde je van Groot-Brittannië-deskundige naar cultuurjournalist.

"Eerst moest ik een tijdje van alles doen. Daarna was het wachten tot er iemand met pensioen ging of van specialiteit veranderde. Toen Björn Soenens overstapte naar televisie, kon ik Groot-Brittannië, en bij uitbreiding ook India krijgen. Maar na elf jaar had ik daar genoeg van. Jef Lambrecht, die toen cultuur en ook een beetje buitenland voor zijn rekening nam, begon toen meer en meer de Arabische wereld te volgen. Zo kon ik tot mijn groot genoeg cultuur van hem overnemen."

Had je niet liever bij Klara gezeten?

"Toch niet, want Klara is een nichezender. Ik probeer toegankelijk cultuurnieuws te brengen zonder veel moeilijke woorden. Op Klara gebruiken ze vaak filosofische termen en kunstjargon, die maar door een kleine groep mensen worden gesnapt. Cultuur is voor iedereen, dus moet iedereen dat ook begrijpen. Ik was een keer heel boos op Luk Vanderkelen die in een interview had gezegd: 'In *Het Laatste Nieuws* brengen wij geen cultuur, daar zijn andere bladen voor.' Totaal fout! Dat publiek leest geen andere bladen, dus moet het cultuur ook uit *Het Laatste Nieuws* halen. Overigens zal geen enkele lezer die krant weggoeien omdat er een foto in staat van een tentoonstelling! Cultuur bloeit in Vlaanderen en wie dat niet ziet, is een slechte journalist. Alle operavoortellingen en klassieke concerten zijn uitverkocht en het scheelt niet veel of je moet in Vlaanderen ook reserveren om een tentoonstelling te bezoeken. Dat bewijst dat er veel belangstelling is voor cultuur. Al die culinaire dingen en mode-achtige toestanden horen daar volgens mij trouwens niét bij. Wat niet belet dat als een Belgische kok de internationale Bocuse-wedstrijd zou winnen of zo, dat wél weer nieuws is natuurlijk."

Spreek je voor buitenlandse items burgerjournalisten aan?

"Niet zo vaak. Getuigen wel, die zoeken we zelfs actief op. Na de aanslag tijdens de marathon van Boston kregen we een

'Bij jonge journalisten is het blijkbaar hip om geen ballast uit het verleden mee te slepen.' (Foto Monica Moritz)

pak telefoonnummers van Vlamingen die meeliepen, maar eigenlijk niets hadden gezien. Ze hadden het van horen zeggen, of hoogstens hadden ze in de verte een knalletje gehoord. Die heb ik niet aan het woord gelaten. Dat levert geen verduidelijkende elementen op die een *vox pop* relevant maken. Iemand die komt vertellen dat hij bang was toen hij hoorde dat er een aanslag was gepleegd, daar heb je niets aan. Een directe getuige moet zijn verhaal bovendien vlot en in behoorlijk Nederlands kunnen verwoorden. Wij, bij de radio, hebben geen ondertitels! Politici gebruiken vaak met opzet platte tussentaal om sympathiek over te komen, zoals sommige schrijvers, om Tom Lanoye niet te noemen. Als ik het voor het zeggen had op de VRT, zou ik tussentaal gewoon verbannen. Dan waren zelfs *Thuis* en *De Kampioenen* in het Nederlands. Een goeie acteur kan een volkse figuur ook in correct Nederlands neerzetten. Het behoort gewoon tot de taak van de openbare omroep om keurig Nederlands te bevorderen. Tegelijk moeten we ons altijd afvragen of iedereen ons wel begrijpt. Zoiets als *'In de Spaanse hoofdstad Madrid heeft premier Rajoy nieuwe economische maatregelen afgekondigd'*, is dat niet teveel informatie samengebond in een zin? Ik haat ook passieve zinnen in een nieuwsbericht. En clichés als *'in de lift'* of *'aan de alarmbel trekken'*, alsjeblieft zeg, bevrijd ons daarvan!"

Hoe zie je de toekomst van de radiojournalistiek in Vlaanderen, gelet op de slechte cijfers van Radio 1?

"We zitten toch tamelijk safe (*lacht*). Radio is een zeer eenvoudig medium en eenvoudige dingen overleven altijd, net zoals het boek en de fiets. Bovendien hebben wij het grootste publiek, want je kunt bijna overal en altijd naar de radio luisteren. Files zijn trouwens geweldig voor de radio! Maar oké, de cijfers van Radio 1 zijn slecht, en dan breekt toch een lichte paniek uit. Misschien gebruiken we al te lang dezelfde formule. *Mijn ideale Radio 1* is een zuivere, non-stop informatiezender, heel eenvoudig, zonder al die formats en programma's. Gewoon van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat informatie, interviews, nieuwsflitsen, reportages en tussendoor doenbare muziek die niemand wegjaagt. De presentatoren hoeven wat mij betreft ook geen BV's te zijn. Bij Radio 1 heeft de dienstbare presentator nu plaats gemaakt voor persoonlijkheden die het programma zogezegd *dragen*, maar daar geloof ik niet in. Maar goed, eerst moeten we nu kijken waarom luisteraars afhaken. Heel veel mensen lusten het soort radio dat de VRT aanbiedt sowieso niet. Zij verkiezen het *Nostalgiemodel*, met alleen maar liedjes, quizzjes en om het uur nieuwsflitsen van drie minuten die ze er dan maar bij nemen."

Is er veel veranderd sinds je op Radio 1 begon?

"Als je een uitzending van *Actueel* van 20 jaar geleden vergelekt met *De Ochtend* of *Vandaag* nu, is het verschil duidelijk. Vroeger werden interviews en reportages met saaie teksten aan elkaar gebabbeld. Vandaag is radio veel levendiger en emotioneler, ook onder invloed van televisie en kranten. Soms vind ik het *erover*. Een journalist is een spons, zo formuleerde oud-journalist Marc Ooms het mooi: die gaat ergens naartoe, neemt een gebeurtenis met open ogen en oren in zich op en verwerkt dat op een serene manier. Het is dus niet iemand die ergens aankomt, direct zijn micro onder iemands neus steekt en dan roept: 'Wat is er hier gebeurd?' Ik hou van keurige, degelijke, soms een beetje saaie radiojournalistiek. Een journalist

die kale feiten brengt in een aangename taal, is op termijn vaak boeiender dan de collega die in het rond springt en duizend klankjes en beeldjes mixt. Die is men na een half jaar zo beu als iets. Gelukkig gebruiken we nu minder *vox pop*, maar toch zitten er soms emotionele *soundbites* in ons nieuws die informatief geen enkele meerwaarde hebben. De voorstanders beweren dat nieuws daardoor humaner overkomt en een grotere groep luisteraars aantrekt. Maar uit onderzoek in Nederland blijkt dat als je één procent luisteraars wint met wat emo, je er twee verliest aan de andere kant. Als ik te velde ga, kom ik alleszins niet naar huis met wat gebabbel, daar doe ik niet aan mee."

Is er te veel 'onderbreekjournalistiek' tijdens interviews?

"Ik doe dat niet, hoor (*lacht*), tenzij iemand flagrant liegt of overdrijft. Een goed interview is er een dat de luisteraar begrijpt en waar hij blijft naar luisteren, en waar ook de geïnterviewde zijn ding kan zeggen.

Je moet daar een middenweg vinden, want je hebt natuurlijk heel vervelende sprekers die ontzettend veel woorden nodig hebben om niets te zeggen of je vraag niet beantwoorden. Dan is

het aanvaardbaar om te onderbreken. Maar van journalistiek die wil doorwegen op een debat of op het beleid, ben ik geen voorstander. Journalistiek moet gewoon feiten belichten, objectief, neutraal, correct en ook aangenaam. Daarna is het aan de burger om conclusies te trekken."

Julie krijgen veel stagiairs over de vloer; zijn die goed voorbereid op hun taak?

"Meestal komen ze uit de communicatiewetenschappen en willen ze onmiddellijk in de media stappen. Maar eigenlijk hebben ze op dat moment nog niet geleefd. Of ze komen uit hogescholen, en dan staan we soms versteld over hun gebrek aan achtergrondkennis. Als wij vroeger iets niet wisten gingen we dat opzoeken. Vandaag is men trots op zijn onwetendheid. Zo te zien is het *bon ton* en hip om geen ballast uit het verleden mee te slepen. Als journalist kun je dat niet maken natuurlijk. Journalisten en hoofdredacteurs moeten zich gaan bemoeien met die opleidingen. Louter weten wat er vandaag in de wereld gebeurt en een paar technische franjes kennen, volstaan echt niet om in de journalistiek te stappen."

Aan welke momenten uit je carrière bewaar je de beste herinneringen?

"De Britse verkiezingen van 1997, toen Tony Blair de conservatieven van hun troon stootte. Dat was een echte roes! Je voelde dat er iets belangrijks gebeurde en je was erbij. Daar heb ik ook bewezen dat ik het kon, dat was mijn lakmoesproef als journalist. De eerste maanden doe je van alles, een brandje, een betoging, en dat is allemaal zeer waardevol. Maar de lakmoesproef zit in iets groots, en die verkiezingen waren daar wel bij, vind ik. Anderzijds heeft Luc Vandenbossche mij ooit gezegd dat ik mijn stiel niet kende. Ach, vandaag ben ik tevreden dat ik elke dag opnieuw cultuur kan aanprijzen aan een groot publiek. Maar het maakt er mijn afkeer voor faits divers, vox pop en te lang aanslepende, onbenullige nieuwsitems niet minder om. Journalisten die het nu *nog* willen hebben over Diana en Maddie McCann moeten meteen een rode kaart krijgen."

Beslissing over de klacht van de heer Jacques Bocklant tegen *Primo* en de heer Thierry Debels, journalist

Met een brief van 21 mei 2013 dient de heer Jacques Bocklant klacht in tegen *Primo* en tegen journalist Thierry Debels. Aanleiding is een artikel in *Primo* van 18-24 mei 2013 onder de titel 'Ben ik de zoon van koning Boudewijn?'. (...)

DE FEITEN

Klager is al geruime tijd op zoek naar zijn echte vader en hij is om een aantal redenen, onder meer vanwege de fysieke gelijkenis, van mening dat dit mogelijk wijlen koning Boudewijn kan zijn. Begin april 2013 neemt hij per mail contact op met Thierry Debels, die zich als freelance journalist specialiseert in berichtgeving over het koningshuis. Enkele dagen later vindt er een ontmoeting plaats bij Debels thuis. Nadien hebben de partijen nog enkele contacten per mail en vindt er op 2 mei 2013 bij Debels thuis ook een vergadering plaats met de eindredacteur van het VTM-programma *Royalty*.

Op vrijdag 10 mei 2013 mailt Bocklant aan Debels dat hij verneemt dat die een artikel wil publiceren en hij deelt hem mee zich hiertegen te verzetten. Debels antwoordt enkele uren later dat er de dinsdag nadien een genuanceerd en evenwichtig artikel zal gepubliceerd worden in *Primo*. Het artikel verschijnt in het nummer van 14 mei 2013.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klager voert aan dat het artikel is gepubliceerd zonder zijn toestemming en hij meent ook dat het een ongeoorloofde inbreuk uitmaakt op zijn privacy.

Klager erkent dat hij zelf contact heeft opgenomen met Debels. Klager deed dit omdat Debels een boek heeft geschreven over koning Boudewijn en omdat hij van mening was dat Debels hem misschien kon helpen in zijn zoektocht naar zijn echte vader. Van in het begin heeft klager aan Debels gevraagd om alle informatie over de zaak discreet te houden. Pas indien het onderzoek van Debels nieuwe feiten aan het licht zou hebben gebracht, zou dit naar buiten kunnen worden gebracht. Maar Debels heeft zich hier niet aan gehouden en hij heeft vrij snel een artikel gepubliceerd, hoewel klager zich hiertegen uitdrukkelijk heeft verzet.

Klager is van mening dat het artikel zijn privacy schendt. Hij voert aan dat zijn vertrouwen hierdoor is beschaamd en dat de publicatie voor hem en zijn familie negatieve gevolgen heeft gehad.

Klager erkent ten slotte dat hij na de publicatie van het artikel in *Primo* contact heeft gehad met een journalist van Sud Presse. Maar dit was enkel met de bedoeling om de berichtgeving recht te zetten en het was dus geen interview.

Thierry Debels bevestigt dat klager hem heeft gecontacteerd en hem suggereerde dat hij mogelijk een zoon is van koning Boudewijn.

Klager deelde hem mee dat hij voordien met journalist Deborsu contact had gehad maar dat dit niets had opgeleverd. Volgens Debels toont dit aan dat klager zelf bereid was om naar buiten te treden met zijn informatie en dat hij bereid was zijn privacy op te geven. Toen Debels hem vertelde dat zijn zoektocht mogelijk een interessant verhaal was voor een magazine als *Primo*, heeft klager hier volgens Debels geen bezwaar tegen gemaakt. Hij had alleen een probleem met de timing van een eventueel stuk. Hij wilde meer informatie en zekerheid over zijn afkomst. Debels wijst erop dat hij wel degelijk meer informatie aan het licht heeft gebracht, bijvoorbeeld het feit dat klagers moeder mogelijk koning Boudewijn heeft ontmoet op een feest in het kasteel van Beloeil.

Op voorstel van Debels vond er ook een bijeenkomst plaats met de eindredacteur van het VTM-programma *Royalty*, waarop de mogelijkheid besproken werd om een reportage te maken voor VTM. Opnieuw verleende klager zijn medewerking aan dit idee. Nadien heeft er trouwens nog een tweede vergadering plaatsgehouden met VTM, waarop Debels niet aanwezig was.

Ondertussen had Debels wel met de chef redactie van *Primo* de publicatie besproken van een artikel in dat weekblad. Toen klager Debels hierover op 10 mei contacteerde, was het nummer van *Primo* redactioneel al afgesloten. Debels heeft klager laten weten dat de beslissing om te publiceren bij de journalist en de hoofdredacteur ligt en de intrekking van het artikel niet meer mogelijk was.

Na de publicatie van het artikel heeft klager nog een interview gegeven aan de kranten van Sud Presse waarin hij extra informatie heeft gegeven. Dat toont volgens Debels aan dat hij zelf een extra stuk privacy heeft opgegeven.

BESLISSING

De klacht valt uiteen in twee onderdelen. Klager vindt vooreerst dat het artikel ten onrechte werd gepubliceerd, omdat de journalist geen rekening heeft gehouden met zijn verzet ertegen. Voorts is hij van mening dat het artikel een schending uitmaakt van zijn privacy.

Om een uitspraak te kunnen doen over het eerste onderdeel van de klacht, is het van belang om na te gaan of er tussen partijen afspraken zijn gemaakt over eventuele publicatie en, zo ja, waar die afspraken dan op neerkomen. De standpunten van partijen hierover lopen uiteen.

Toch laat de mailuitwisseling tussen partijen uitschijnen

dat de mogelijke publicatie van een artikel aan bepaalde voorwaarden was verbonden.

Wanneer Debels met een mail van 16 april 2013 aan klager laat weten dat hij in *Primo* een artikel zou willen publiceren, antwoordt klager hier vrijwel onmiddellijk op – met een mail van twee uur later – dat hij publicatie voorbarig vindt omdat er geen enkel ernstig element voorhanden is en omdat klager op die manier als een fantast dreigt over te komen. Debels reageert dat het enkel gaat om een voorstel aan *Primo* en dat hij in zijn artikel alleen maar de zoektocht van klager in het licht wil stellen. De dag nadien, op 17 april 2013, stuurt Debels nog een tweede mail naar klager, waarin hij schrijft dat het dossier inderdaad nog onvolledig is en dat hij op zoek gaat naar bijkomende elementen. Hieruit kan worden afgeleid dat partijen het eens waren om alleen onder bepaalde voorwaarden tot publicatie over te gaan.

Op 10 mei 2013 stuurt klager dan een mail naar Debels, waarin hij zich uitdrukkelijk verzet tegen publicatie. Die mail wordt door Debels beantwoord met een mail van dezelfde dag, waarin hij er onder meer op wijst dat hij als journalist uiteindelijk vrij is om te beslissen, wat in strijd lijkt te zijn met de strekking van zijn eerdere mail van 17 april 2013.

Klager legt bovendien een mail voor van journalist Reinout Goddyn van VTM, die daarin verslag doet van het gesprek dat hij op aangeven van Thierry Debels gehad heeft met klager, en dit met het oog op een mogelijke reportage voor het programma *Royalty*. Hierin schrijft Goddyn: *“De heer Bocklant vroeg mij uitdrukkelijk om niets te publiceren als er geen bewijzen zouden worden gevonden. Hij zou het namelijk gênant vinden om te worden bestempeld als ‘iemand die beweert dat hij de zoon is van koning Boudewijn’ en wist wat zo’n publicatie zou kunnen betekenen voor zijn imago en dat van zijn vrouw en dochter. Ik vertelde Jacques Bocklant dat ik sowieso niets prematuur zou publiceren, omdat elk onderzoek in dit soort materie alleen kans op slagen heeft als het gebeurt met grote omzichtigheid en discretie.”*

Nu duidelijk is dat klager uitdrukkelijk met VTM is overeengekomen om enkel onder bepaalde voorwaarden tot publicatie over te gaan, is het niet redelijk om aan te nemen dat er met Debels geen gelijkaardige afspraak zou zijn gemaakt.

Ten slotte geeft Debels zelf in zijn repliek van 29 mei 2013 aan dat klager uitdrukkelijk voorwaarden had gesteld aan de publicatie: *“Hij [= Bocklant] had enkel een probleem met de timing van een eventueel stuk. Hij wilde immers meer informatie en ook meer zekerheid over zijn afkomst.”*

Uit deze verscheidene elementen blijkt dat partijen overeengekomen waren om pas tot publicatie over te gaan indien er voldoende elementen waren om de stelling hard te maken dat klager een zoon is van koning Boudewijn. Gelet op de privacygevoelige aard van de informatie – die betrekking heeft op de afkomst van klager – had Debels er daarom omzichtig mee moeten omgaan, en rekening moeten houden met de wens van klager.

Debels voert aan dat hij nieuwe informatie aan het licht heeft gebracht, namelijk het feit dat de kans reëel is dat klagers moeder in 1960 koning Boudewijn heeft ontmoet op een feest in het kasteel van Beloeil. Maar er is niet gebleken dat Debels die informatie aan klager heeft voorgelegd, noch kan eruit afgeleid worden dat de stelling over klagers afkomst hierdoor hard is gemaakt. Van een maatschappelijk belang om de informatie eventueel tegen de wil in van klager toch te publiceren, is dan ook geen sprake.

Daarom is de Raad voor de Journalistiek van oordeel dat het artikel werd gepubliceerd in strijd met de afspraken die hierover tussen partijen waren gemaakt (artikel 21 van de Code) en dat het een inbreuk uitmaakt op de privacy van klager (artikel 22 van de Code).

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel: de klacht is gegrond.

Brussel, 19 september 2013

MEDIA

café

Mediacafé #15: Moeten journalisten kleur bekennen? Politieke voorkeuren in de media

WO 27 november 2013 - 19:30
deBuren | Leopoldstraat 6, 1000 Brussel

Terwijl journalisten vroeger geacht werden de levensbeschouwelijke overtuiging van hun dag- of weekblad uit te dragen, lijkt nu het andere uiterste steeds vaker aan de orde: een roep om volledige neutraliteit. Elke journalist heeft echter zijn eigen achtergrond en politieke voorkeuren. Zijn journalisten die hun overtuigingen helder uitspreken betrouwbaarder?

We leggen het vraagstuk voor aan **Siegfried Bracke** (N-VA), **Jörgen Oosterwaal** (*Knack*) en **Kees Boonman** (o.a. TROS Kamerbreed, Universiteit Leiden). Met **Karin Raeymaeckers** (UGent) als moderator.

Gratis, reserveren aanbevolen:
www.deburen.eu of +32(0)2 212 19 30

Organisatie:

deBuren, Fonds Pascal Decroos, Mediakriek.be en VVOJ. Met de steun van de VVJ.

Mens achter het nieuws

Piet VERSCHUEREN (87): ONBLUSBARE GETUIGE UIT EEN VERVLOGEN PERSLANDSCHAP

Jan Backx

Het was de tijd dat de dieren nog spraken. Op 'studiereis' in het naoorlogse Duitsland, hadden twee Antwerpse journalisten, Piet Verschueren en Leo Laureyssens, opeens schoon genoeg van de ronkende titels die hun gewichtige gastheren almaar bezigden. Aan de ontbijttafel kwamen ze overeen dat ze elkaar de volgende dagen zouden voorstellen als *Herr Doctor Verschueren* en *Herr Professor Laureyssens*. Aldus geschiedde. En zonder uitzondering voelden alle Duitse handjesschudders zich die dagen nadien uiterst vereerd.

Leo werd in de jaren '80 op zijn 60ste gevelde door een fataal hartinfarct. Piet moest op dezelfde leeftijd onder het mes voor een reeks bypasses. Het signaal voor vervroegd pensioen. Vandaag, op zijn 87ste, zit Piet Verschueren tegenover mij, blà-kend van energie. Jaja, hij is met bus en tram gekomen, stipt als een Zwitsers uurwerk. En ik word gewaarschuwd: "Jan, jongen, ik heb weinig tijd."

Piet was jarenlang Antwerps kantoorchef van *De Standaard-Het Nieuwsblad*. Toerisme, vooral richting Duitsland en Oostenrijk, was decennialang zijn grote dada. Op die manier werd Piet, samen met zijn echtgenote Marie-Stella, ook de grote bezieler van een hele reeks persreisjes in de schoot van de afdeling Antwerpen-Limburg van onze journalistenbond.

Zijn moeder was eigenlijk een economisch vluchteling van na WO I, vertelt Piet. "Zij was een Noord-Babantse en kwam uit een dorpje vlakbij Tilburg.

Mijn pa was volbloed Antwerpenaar, en had gevochten aan de IJzer. Getroffen door een kogel in zijn poep en zijn kop geschaafd door een schrapnel, was hij met een kist decoraties thuis gekomen. De hartaandoeningen zitten bij ons genetisch in de familie. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was mijn vader zodanig geëmotioneerd dat hij een infarct kreeg en noodgedwongen met pensioen moest."

Om zelf te ontsnappen aan de verplichte tewerkstelling in Duitsland, deed Piet in 1943 mee aan een examen voor staatsambtenaar. "Gelukt! Ik eindigde zevende op 800 kandidaten en verzeilde bij de belastingsinspectie. Maar ik was ook verknocht aan de scoutsbeweging en stelde er een maandbladje voor samen. Dat bepaalde uiteindelijk mijn professioneel leven."

Net na de bevrijding verscheen in het toenmalige *Handelsblad* – met nog een ambachtelijk drukkerijtje vlakbij de Antwerpse kathedraal – een artikel over Baden Powell. Dat kon Piet mooi gebruiken voor zijn scoutsbladje. "Ikke dus braaf op de redactie gaan vragen of ik de tekst mocht overnemen. Ik werd

meteen gemonsterd door de directeur, Vincent Van Dieren. En Bruno De Winter, de latere stichter van *'t Pallieterke*, was er ook. Ik zag hoge pupiters staan, er werd nog met de hand geschreven, en ik hoorde telefoneren in het Frans. *Als ge hier nu eens zou komen werken, jongeman*, klokt het totaal onverwacht. *Kunt ge typen?*, vroeg Bruno De Winter. Ik knikte van ja en Bruno's vinger wees me de enige schrijfmachine aan die de redactie rijk was. *Voilà, da's voor u.*"

Kort daarna volgde zijn legerdienst in het platgeslagen Duitsland. Duisdorf, tegen Bonn. Zesde Linie. "Ik stak het journaalsblad in mekaar en organiseerde al eens een uitstapje

op de Rijn met een in beslag genomen boot. De financiering gebeurde via ons zwart handel-tje in sigaretten en nylonkousen. Terug in Antwerpen bij het *Handelsblad* begon ik het justitiepaleis te volgen. Het was de tijd van de bikkelharde repressie. Hallucinant: ik hoorde jonge substituten pochen over de weddenschappen die ze afsloten op het aantal doodstraffen."

Zowat een kwarteeuw combineerde Piet Verschueren de algemene redactie met 'het paleis'. Hij belandde in de Standaardgroep, maakte het faillissement mee en zag de VUM ontstaan. "Toen we Arnold Douliez, oudgediende van de ter ziele gegane *Volksgazet*, konden aantrekken als 'paleisman', kon ik mij toeleggen op het aansturen van de Antwerpse *Standaard-*

Nieuwsblad-redactie."

Toch voelde hij zich niet te goed om in de weekends in te springen voor de rubriek 'gebroken armen en benen'. De snedig gebekte Antwerpenaar bleef met zijn hart bij het justitieel gebeuren. Vaak tot ergernis van zijn jonge opvolgers, die alweer iets hadden 'gemist' dat hij wel had. In Antwerpse perskringen genoot de immer keurig afgeborstelde Piet dan ook een mythisch aanzien. Er werd gedrongen om mee te mogen op zijn spotgoedkope persreisjes. Eén voorwaarde was er wel: nadien 'een mooi stuk schrijven' over de bezochte streek. Dat was zijn pasmunt voor de volgende expeditie. Over Piet ging ook het verhaal dat hij samen met enkele vrienden een heuse wijngaard had in de hem zo geliefde Moezelstreek.

Hoe het hem nu vergaat? Het hoofd bieden aan de loodzware gezondheidsproblemen van zijn 91-jarige echtgenote, zo blijkt. Hij vat het bikkelhard samen: "De luxe van oud of ziek worden kan ik me niet permitteren. Ik sta met de rug tegen de muur. Eén weg is er maar: energiek blijven."

Van het scoutsbladje via het legerblad naar de VUM.

Onder embargo

De invoering van **Media-ID**, het geïntegreerde registratiesysteem waarmee het publiek toegang krijgt tot de nieuwssites van alle Belgische uitgevers, heeft vertraging opgelopen. Hans Deridder, managing editor van De Persgroep, wijt dit in *De Tijd* aan de vele technische complicaties die zijn gerezen.

Via Media-ID zouden nieuwsconsumenten over één account beschikken voor de toegang tot alle deelnemende mediamerken. Er wordt ook een **betaalsysteem** aan gekoppeld, zodat de uitgevers desgewenst content achter een betaalmuur kunnen stoppen.

Francis Unwin is overleden, 88 jaar oud. Oudere collega's zullen zich hem herinneren als voorzitter van de AVBB in de jaren 1978-1984. Unwin werkte gedurende 33 jaar voor *Le Soir*.

En op 83-jarige leeftijd is ook **Marcel Anckaert** van ons heengegaan. Hij werkte in de periode 1962-1991 als fotoreporter op de toenmalige Kortrijkse redactie van *Het Volk*.

Martin Buxant, sinds 2011 politiek journalist bij *De Morgen*, verhuist naar *L'Echo*. Buxant werkte eerder gedurende negen jaar voor *La Libre Belgique*.

De mediacrisis doet zich ook voelen in het hoger onderwijs. Het aantal studenten aan de **hogeschoolopleidingen journalistiek** daalde dit jaar tot 1.408. Dat is 7,7% minder dan de 1.526 inschrijvingen in 2012.

Een opvallende uitzondering is de opleiding journalistiek aan de **Thomas More Hogeschool** in Mechelen. Daar steeg het aantal studenten met liefst 68%, van 130 naar 219.

Dirk Draulans van *Knack* heeft met een reportage over het Gentse bedrijf EcoNation op zere tenen getrapt. Het bedrijf verkoopt daglichttechnologie, maar daar blijkt vanalles mee aan de hand en het kostte de firma ook al enkele gerechtelijke procedures. Niettemin dagvaardt EcoNation *Knack* nu voor een schadeloosstelling van (voorlopig) 500.000 euro.

Opvallend genoeg is de ceo van EcoNation niemand minder dan **Maarten**

Michielssens, een voormalig journalist van *Het Laatste Nieuws*, die indertijd tekende voor het fameuze dopingverhaal rond wielploeg Quick Step. Michielssens en de hoofdredactie van *HLN* werden daar op zeker ogenblik voor veroordeeld tot een schadevergoeding van ruim 600.000 euro. De Persgroep wikkeld de affaire naderhand wel af met een geheime minnelijke schikking.

Sindsdien werkt Michielssens niet langer voor *Het Laatste Nieuws*, maar het is zeer de vraag of hij dat ontslag heeft verteerd. Blijkt nu immers ook dat hij niets minder dan de mailbox van Persgroepbaas **Christian Van Thillo** zou hebben gehackt.

Van Thillo diende hiervoor klacht met burgerlijke partijstelling in. Onderzoek zou intussen hebben bevestigd dat (onder meer) Michielssens achter het hacken zit. Bovendien zou hij over zijn kunstje hebben lopen pochen op café, aldus Christian Van Thillo.

De Vlaamse regering heeft dan toch geld uitgetrokken om het voortbestaan van persbureau **IPS** en het **Wereldmediahuis**, de uitgever van *MO**, te vrijwaren. Ze krijgen voor de periode 2013-2015 respectievelijk 450.000 en 630.000 euro aan subsidies.

Het hing aan een zijden draadje, want de Inspectie van Financiën bracht een - voor velen enigszins vreemd aandoend - negatief advies uit. Maar volgens Vlaams minister-president **Kris Peeters** is het wel degelijk belangrijk te blijven inzetten op "kwaliteitsvolle berichtgeving en duiding omtrent het buitenland en ontwikkelings samenwerking".

De benieuwdheid - bij velen: bezorgdheid - is groot over de nieuwe nieuwswebsite die enkele oudgedienden van De Persgroep eind dit jaar nog lanceren. Achter het project zitten **Wouter Verschelden** (ex-*De Standaard*, ex-*De Morgen*), **Patrick Van Waeyenberghe** (voormalig directeur digitale media bij De Persgroep) en **Mick Van Loon** (oprichter van *hln.be*).

Volgens Verschelden is de financiering van het project rond. Er wordt alleen nog uitgekeken naar medewerkers. Volgens de initiatiefnemers moet de nieuwe actuasite "een flink marktaandeel

veroveren in de onlinenieuwsmarkt in Vlaanderen".

Ditte Van de Velde, de voorbije zes jaar hoofdredactrice van *Libelle*, gaat als redactiechef aan de slag bij VRT Televisie. Ze gaat er meewerken aan het programma *Duizend zonnen* op Eén.

Danny Ilegems, de nieuwste hoofdredacteur van *Humo*, doet al onmiddellijk van zich spreken: hij voerde opnieuw de baseline *Onafhankelijk weekblad* in op de cover van het blad. Een vorige hoofdredacteur had die vermelding geschrapt.

Overigens keert **Jan Antonissen** terug naar *Humo*, dat hij zowat een jaar geleden verliet. Dat was na zijn publicaties in *Humo* over het seksuele intimidatiegedrag van ene PVDD en het gebrek aan steun dat hij hierover kreeg van de toenmalige hoofdredactie.

Wie nog wil reageren op *Tijd.be*, moet dat voortaan in **eigen naam** doen. Een reactie plaatsen onder een schuilnaam kan niet langer, net zomin als zich registreren met een onbestaand e-mailadres.

De Tijd zet die stap omdat ze ervan overtuigd is dat "nog meer transparantie de kwaliteit van de onlinedebatten alleen maar kan ten goede komen". Overigens blijven ook alle reeds bestaande spelregels voor commentaren op de site volop van kracht.

Zowat op hetzelfde moment stelde het **Europese Hof voor de Rechten van de Mens** een nieuwssite uit Estland aansprakelijk voor beledigende commentaren die lezers er hadden gepost. Volgens het Hof had de site de beledigende commentaren moeten voorkomen.

Dat zal ten onzent zo'n vaart niet lopen. Hier geldt het principe dat **de auteur** de eerste verantwoordelijke is voor zijn of haar publicatie. Zo staat het nu eenmaal in ons aller Belgische grondwet.

Goed nieuws voor de failliete havenkrant *De Lloyd*: alsnog komt er een vervolg dankzij **Roularta**. Dat neemt de failliete uitgeverij Delta Publishing over. Half oktober zou de nieuwe editie van de havenkrant van de persen rollen.

De Macht

van/het **Getal**

VVOJ Conferentie Onderzoeksjournalistiek
Hogeschool Windesheim, Zwolle / 15-16 november 2013

V V Q J